

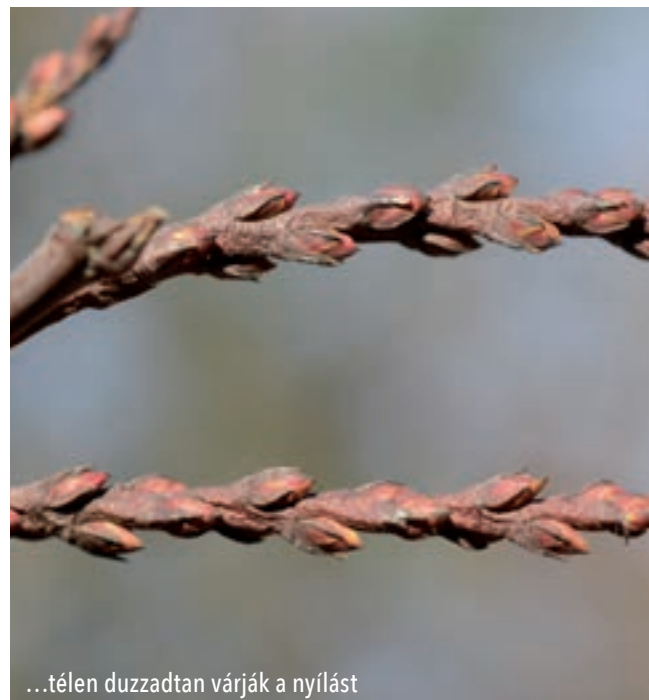
NÉVVÁLTOZATOK

Tudományos nevük a görög stachys = kálász, füzér és az oura = fark szavakból származik és a virágzat alakjára utal. Magyar nevük a kínaiból származik, ott a hagyományos kínai ünnepi zászlókhöz való hasonlóságuknak köszönhetik helyi nevüket.

NEM VÁRJÁK MEG A TAVASZT

A közönséges zászlócserje következő évi virágrügyei nyár végére kialakulnak...

...téli duzzadtan várják a nyílást

A 'Rubriflora' fajta virágai pirosas árnyalatúak

FOTÓ: FRÁTER ERZSÉBET

Nem hiszem, hogy van olyan ember itt a Kárpát-medencében, aki ne gondolna már február elejétől a megunt szürke télben egyre többet a kikeletre, a virágokkal teljes, napfényes tavaszra.

A mondás szerint ugyan „Január, február, itt a nyár!”, de a várakozás hosszúnak tűnik.

Némely kelet-ázsiai cserjefajok azonban nem nézik a naptárt, nem tartják be az európai szokásokat, és már a tél végén virágpompával ajándékoznak meg bennünket.

Közülük is a legsietősebbek a zászlócserjék (*Stachyurus*).

A zászlócserjefélék (*Stachyuraceae*) családjába mindössze egyetlen, Kelet-Ázsiában elterjedt nemzetség tartozik. Ezt a beosztást a botanikusok túlnyomó része ugyan elfogadja, de a zászlóvirágok rendszertani hovatartozása sok vita tárgya volt a taxonómusok között. Különböző felfogások alapján sorolták őket korábban például a teafélékhez (*Theaceae*), a kivifélékhez (*Actinidiaceae*), és az ibolyafélékhez (*Violaceae*) is. A nemzetséghez csak nyolc örökzöld vagy lombhullató faj tartozik, cserjék vagy kistermetű fák.

A közönséges zászlócserje

Lombhullató növény a közönséges zászlócserje (*Stachyurus chinensis*), magassága és szélessége egyaránt 2-4 méter. Virágai február-márciusban, lombfakadás előtt nyílnak 5-10 cm hosszú, bókólok, tömött füzekben – ezek az előző évben a levelek hónaljában már kifejlődtek. A füzekben 15-20-asával állnak az enyhén illatos, csésze alakú virágok, amelyeknek négy szirma zöldessárga. Sokmagvú bogyótermései május-júliusban vörösesen futtatott zöldessárgán érnek. Az aranyssárga, rózsaszín, vörös, bordó árnyalataiban pompázó őszi lombja is rendkívül figyelemreméltó.

Eredeti termőhelyén erdőkben, erdőszéleken, bozótosokban 400-3000 méter magasságban nő. Tajvanon és Kínában a legészakibb tartományokat kivéve szelvényben elterjedt. A nyugati területeken átmeneti formákat képez a himalájai zászlócserjével (*Stachyurus himalaicus*).

A korai zászlócserje

Laza, szétterülő habitusú lombhullató a korai zászlócserje (*Stachyurus praecox*), amely 2-3 méter magas, és 1,5-2,5 méter széles. Harang alakú, halvány citromsárga, enyhén illatos virágai 10 cm hosszú kecses füzekben 12-20-asával tömötten sorakoznak.

Az előző évben, a levélhóraljakban fejlődő virágzatok sűrűn, rojtszerűen csüngenek a hajtásokon, a virágok négyszirmúak. Sokmagvú bogyótermései éretten sárgászöld színűek, pirosan árnyaltak.

GYÓGYHATÁSÚ

A hagyományos kelet-ázsiai népi gyógyászatban vizelelcsönnyít, vízajtó, gyulladáscsökkentő, epilepsziaellenes, tejelválasztást serkentő és emlőgyulladást elmulasztó, tonizáló, tüdő- és gyomorpanaszokat gyógyító szereket készítenek az ágak, hajtások bélszövetéből. A modern rákgyógyászati kutatás új, citotoxikus hatású szteroidot talált a zászlócserjékben. A kissé édeskés, de inkább semleges ízű, törtfehér színű bélszövetet Kínában fogyasztják is, például csirkelevésekbe gyakran főzik bele.

Eredetileg Japánban honos, ahol a tengerparttól 2000 méter magasságig bozótosokban, ligetes erdőkben él, Honsú, Sikoku, Kjúszu szigeteken.

Ültessük, szaporítsuk

Szoliterként, vegyes- vagy cserje-szegélyekben, cserje- és facsoportok szélére ültessük őket. Délre néző falakra legyező alakban kiterítve nevelve rendkívül hatásosak. A bőséges virágzáshoz fényre van szükségük, ezért a zászlóvirágokat napra, esetleg félárnyékba kell ültetni.

A bemutatott két faj teljesen télálló, gyakorlatilag kártevő- és kórokozómentes. Kemény teleken (-15 °C alatt) azonban károsodhatnak az előző évben már kifejlődött és a tél végi nyílást ugrásra készen váró virágbimbóik.

Viszonylag könnyen nevelhető és tartható, problémamentes növények. A semleges vagy

A közönséges zászlócserje kifejlődött termései, és...

...változatos, mutatós őszi lombszínre

A korai zászlócserje csüngő virágzatai

enyhén savanyú talajokat előnyben részesítik, de jól tűrik a meszet is. A laza, nedves, de jó vízáteresztő, tápdús talajokat szeretik, ha túl nehéz, tömör talajba kerülnek, ültetéskor mindenképpen tőzeget vagy levélkomposztot ajánlatos az ültetőgödörbe tenni. Kedvező hatású, ha mulcsot terítünk a bokrok tövére. A nyári öntözést meghálálják.

Nem igényelnek rendszeres metszést, legfőbb formázni kell időnként a bokrokat és eltávolítani tőlük az öregebb vagy elhalt ágakat, hogy erősebb növekedést indukáljunk. Ezeket a beavatkozásokat közvetlenül a virágok nyílása után kell elvégezni.

Félfás talpas dugvánnyal július második felében, ablakkal takart hidegágyban jól szaporíthatók, gyenge melegtalppal gyorsabb a gyökerezés. Nyár elején végzett zölddugványozás (10-15 cm hosszú dugványokkal) is sikeres lehet. Magvetést az érés után a legjobb végezni. Bujtással is jól gyökereztetetők.

Idehaza még nem sok árudában kaphatók zászlócserjék, Nyugat-Európában azonban több kerti változatukat is szelektálták, amelyek levél- vagy virágszínben térnek el az alapfajtól. Különösen népszerű és elterjedt a közönséges zászlócserje 'Magpie' (szarka) nevű fajtája, amelynek gyönyörű

Mutatós, tarka levelű fajta a 'Magpie'

A korai zászlócserje 'Rubriflora' fajtájának nyíló bokra

A KERT DÍSZE

A zászlócserjék különleges hatású, rendkívül kívánatos díszcserjék a kertekben, ennek ellenére nem igazán elterjedtek, idehaza alig ismeretek. Európában is szinte kizárólag a közönséges és a korai zászlócserjét ültetik széles körben dísznövényként.

Nagy értékük igen korai virágzásukban, dús nyílásukban és szokatlan megjelenésükben rejlik. A legelső virágzó fászsárúak a kertben. Egyáltalán nem elhanyagolandó tulajdonságuk a fényes zöld nyári levélzetük, a nagyszerű és változatos őszi lombszínük, a gyöngyszerűen sorakozó, gömbölyű terméseik és a télen különösen díszítő színes vesszejük.

rózsaszín, krémfehér és szürkészöld tarka levele.

A Nemzeti Botanikus Kertben, Vácrátóton három faj és három változat található. A legidősebb közönséges zászlócserjét még az 1980-as évek közepén ültettem, de korai zászlócserjéből is van már 25 éves példány. Termetes, terebélyes bokrok, tavasszal bőséges virágzással. A meszes talaj ellenére általában minden évben egészen sötét bíborszínű az őszi lombjuk zöme.

Februárban, március elején, amikor még teljesen csupasz a kert, páratlan élménnyel ajándékoznak meg bennünket. A teljesen kifejlett példányok virágzaskor semmihez nem hasonlíthatók, felejthetetlen, szokatlan és különleges a látványuk. Mindkét itt bemutatott fajt és fajtáikat melegen ajánlom ültetésre mindenkinek, főleg azoknak, akik szeretik az újdonságokat.

Kósa Géza